

El Càntic dels Càntics, el millor poema d'amor

Joan Ferrer

La Bíblia és una realitat prodigiosa, començant pel seu mateix nom. És un plural del grec *biblos* 'llibre' que s'ha convertit en un singular: *la* Bíblia. Es tracta, doncs, d'un llibre excepcional que és en si mateix una biblioteca que conté una força prodigiosa de *sentit* ofert a la humanitat, que al llarg dels segles s'hi ha dirigit cercant-hi paraules de vida i, per damunt de tot, buscant aquella Paraula que omple de *sentit* i d'amor tota la realitat, que és el misteri de Déu. La literatura i l'art l'han convertit en el «gran codi» de la cultura d'Occident.

En el cor de la Bíblia hi apareix, de manera sorprenent i inesperada, un llibre fascinant: un poema d'amor eròtic, el Càntic dels Càntics. És un llibre

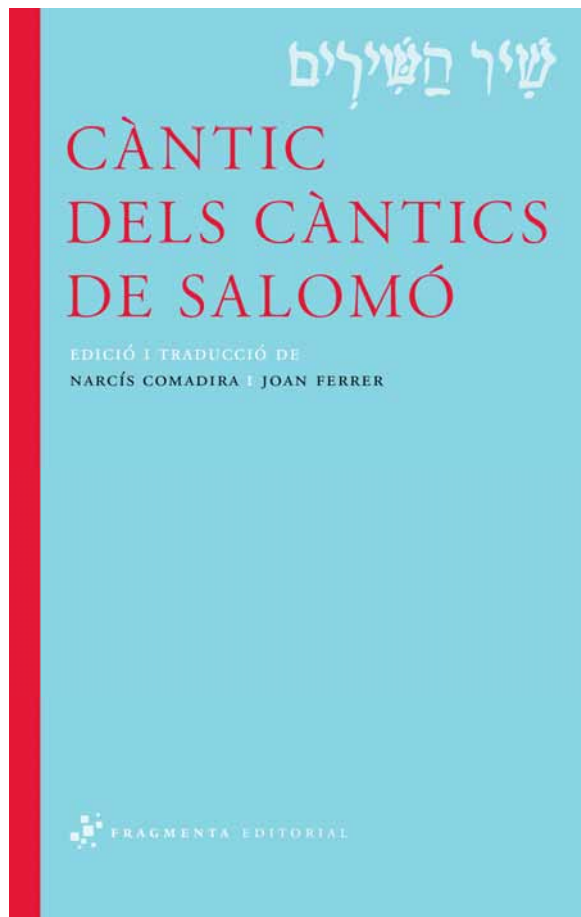
breu: sols 1.250 paraules en hebreu. En la història de la cultura catalana ha estat traduït pels més grans poetes: Jacint Verdaguer, Carles Riba i ara per Narcís Comadira, amb la col·laboració del biblista i filòleg Joan Ferrer (*Càntic dels Càntics de Salomó*. Edició i traducció de Narcís Comadira i Joan Ferrer. Edició Bilingüe, Barcelona: Fragmenta Editorial 2013, 146 pàgs.) Aquesta edició és d'una gran bellesa, una petita meravella.

Els protagonistes del Càntic són un noi i una noia, de noms simbòlics: ell és Salomó que té el *sentit* d'«home de pau» i ella, la sulamita, «la pacificada», que canten en seu desig i el seu amor. La noia diu: «Que el meu amor penetri al seu jardí i en mengi els fruits sucosos» (Càntic 4,16); que deu ser una de les metàfores eròtiques més belles de tota la història de la literatura. Agustí d'Hipona, una de les intel·ligències més prodigioses de la història de la humanitat se'n va adonar a la perfecció: «Illa Cantica aenygmata sunt» (Sermo 46,35), que podríem parafrasejar dient que «aquests poemes són densos de misteris».

El Càntic és un jardí de símbols: poesia en estat pur, que intenta captar en paraules la màgia de l'amor. Es presenta en forma de diàleg entre el noi i la noia, amb intervencions d'un cor, que té la funció d'indicar que els amants són conscients que el seu diàleg íntim és escoltat per altres persones, que, d'alguna manera, hi són convidades.

El poema, durant molts segles, ha estat llegit de manera al·legòrica: les persones i els cossos desapareixen i donen pas a experiències místiques. Darrere d'aquesta lectura hi havia una antropologia dramàticament pessimista que era incapaç de veure el que és obvi en el poema: que l'amor i la sexualitat, en el context de la Bíblia, que és revelació de Déu, són do de Déu a la humanitat i expressió de la seva voluntat salvífica.

El Càntic és, d'alguna manera, expressió del paradís retrobat i formulació de l'amor humà segons

el projecte de Déu. El context bíblic ens permet entendre que l'amor humà ens remet a l'amor diví originari, que és un esclat de sublimitat i de bellesa. L'amor no és una divinitat Eros que pren possessió de la persona, sinó una realitat humana que remet a Déu, a imatge del qual l'home i la dona han estat creats.

El Càntic és un cant a la bellesa de l'amor humà contemplat en la seva dimensió sexual i exquisidament eròtica, que, per la màgia del símbol, remet a l'horitzó infinit de l'amor de Déu, creador i salvador, sempre company de camí de les dones i els homes que senten el desig d'infinit que neix en els cors. En el poema, corporeïtat i eros són llenguatge de comunió, amb càrrega i sentit concret i personal, que expressen un amor que té ànsia d'infinit, que ha de remetre al misteri últim de l'amor i de la creació, que per a la Bíblia és Déu.

El Càntic és un llibre únic en el context del món antic: la noia n'és la protagonista principal i la història d'amor que els poemes recreen amb paraules és viscuda i recitada per ella. Això sol ja és un fet

inaudit i prodigiós. Estimar és desvelar a l'altre la pròpia bellesa: el cos esdevé així instrument de revelació i do lliurat i rebut, perquè ningú no en té la possessió. El diàleg d'amor es viu en el poema en contínua referència al simbolisme de la naturalesa: el tema del jardí (Càntic 4,12-5,1) porta al del paradís (en el text hebreu hi apareix la paraula *pardés*, d'origen persa, d'on deriva el nostre «paradís»). La natura hi apareix a cada pas perquè tot en aquest llibre forma part de la creació, obra de Déu, que sempre remet al Creador.

El llibre, que ens desvela els cossos dels enamorats, ens els presenta com un planeta que cal explorar, que té un llenguatge particular, que cal interpretar. La trobada ha de ser sense vels i sense màscares en la nuesa, quan el vestit, que és una defensa, ja no cal, perquè el poema, en la seva saviesa, sap de la vulnerabilitat del cos i de la delicadesa amb què cal tractar les relacions humanes. El poema també sap de la nit de l'amor, de l'egoisme i de la possessió. La saviesa que conté és immensa.

Narcís Comadira i Joan Ferrer

